

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z wniosku [...] W. Spółki z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
przy udziale zainteresowanego K. B.
o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od ZUS Oddział w W. na rzecz [...] W. Spółki z o.o. w W. 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił orzeczenie Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 czerwca 2013 r. i decyzję ZUS z dnia 31 sierpnia 2012 r. w przedmiocie odmowy wydania agencji pracy tymczasowej [...] W. Sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej „agencja”) poświadczenia w formularzu A1, że zatrudniony przez agencję w Polsce K. B. podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie wykonywania pracy od dnia 17 stycznia 2012 r. do dnia 22 kwietnia 2012 r. we Francji. Organ ubezpieczeń społecznych przyjął, że zainteresowany, zatrudniony w celu delegowania do pracy

stolarza aluminium podlegał ubezpieczeniom społecznym według zasady miejsca wykonywania pracy, gdyż wysyłająca go agencja w Polsce, czyli w państwie, w którym ma biura i kadry, nie wykazywała obrotu wyższego niż 25 %, w związku z czym nie prowadziła znaczącej działalności.

Sąd drugiej instancji, stosowanie do art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.U.E.L. 166 z 30.04.2004 r.; dalej „rozporządzenie nr 883/2004”) w związku z art. 14 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16.09.2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.U.E.L. 284 z 30.10.2009 r., dalej „rozporządzenie nr 987/2009”), stwierdził, że w Polsce, gdzie agencja zajmuje się wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników w branżach budowlanej, konstrukcyjnej oraz turystycznej, a następnie udostępnianiem ich przedsiębiorstwom z państw Unii Europejskiej, normalnie prowadzi działalność i jest to - co do wielkości - działalność znacząca. Sąd Apelacyjny rozumiał pojęcie prowadzenia działalności szeroko, nie ograniczając się do uwzględnianego przez ZUS wskaźnika osiągniętego obrotu, wyższego niż 25% w państwie siedziby. Kryterium wysokości obrotu Sąd ocenił jako pozanormatywne, które może mieć jedynie charakter pomocniczy, a nie może być traktowane jako jedyny i decydujący czynnik wyboru ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych. W związku z tym brał pod uwagę takie wskaźniki, jak miejsce siedziby pracodawcy delegującego i jego administracji, liczbę personelu administracyjnego obecnego w państwie członkowskim wysyłającym, miejsce rekrutacji pracowników delegowanych, miejsce zawierania umów, prawo któremu podlegają umowy zawarte z pracownikami.

Sąd drugiej instancji wskazał, że dostarczona dokumentacja wskazuje na zmienne wartości obrotów, jak i liczby zatrudnionych pracowników. W latach 2011-2012 odnotowano spadek osiąganego obrotu na terenie Polski, jednak tendencja ta związana była z sytuacją na rynku europejskim. Z tego powodu wartość osiągniętych przez płatnika składek obrotów nie może stanowić podstawy

determinującej rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny podkreślił, że przez cały okres delegowania zachowany został związek przedsiębiorstwa z pracownikami.

Skarga kasacyjna organu ubezpieczeń społecznych została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego - art. 83b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. 2015 r., poz. 121 ze zm.) oraz art. 11 ust. 3 lit. a i art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, art. 14 ust. 1 i 2 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 przez błędną wykładnię w wyniku, której niezasadnie przyjęto, że agencja [...] W. prowadziła w spornym okresie normalną działalność na terenie Polski w związku, z czym zainteresowany w okresie tym nie powinien podlegać ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Objęcie go tymi ubezpieczeniami spowodowało naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego związanego z ustaleniem „czy dane przedsiębiorstwo będące agencją pracy tymczasowej prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, tj. czy prowadzona przez nie tam działalność ma charakter normalnej w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 w sytuacji, w której obroty osiągane przez to przedsiębiorstwo w państwie, w którym ma swoją siedzibę wynoszą znacznie mniej niż 25%, a ponadto przeważająca liczba kontraktów realizowana jest poza granicami kraju siedziby, jak i przeważająca liczba pracowników jest delegowana do pracy poza granice kraju siedziby, oraz przychód ze sprzedaży w kraju siedziby jest wielokrotnie niższy od przychodu ze sprzedaży poza granicami kraju, przy czym w kraju siedziby prowadzona jest głównie działalność administracyjna przedsiębiorstwa”.

Skarżący podkreślił, że w celu ustalenia czy pracodawca zazwyczaj prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, instytucja właściwa w tym państwie zobowiązana jest zbadać wszystkie kryteria charakteryzujące działalność prowadzoną przez tego pracodawcę, w tym, miejsce, w którym przedsiębiorstwo ma swą zarejestrowaną siedzibę i administrację, liczebność personelu administracyjnego pracującego w

państwie członkowskim, w którym pracodawca ma siedzibę, oraz w drugim państwie członkowskim, miejsce, w którym rekrutowani są pracownicy delegowani, miejsce, w którym zawierana jest większość umów z klientami, prawo mające zastosowanie do umów zawartych przez przedsiębiorstwo z jednej strony z pracownikami i z drugiej strony z klientami, obroty w odpowiednio typowym okresie w każdym z państw członkowskich, których rzecz dotyczy, jak i liczbę umów wykonanych w państwie wysyłającym. Powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym wskazano, że oprócz formalnych więzi między pracownikiem i przedsiębiorstwem wysyłającym oraz przynależności do porządku prawa pracy państwa delegującego, podejmowania decyzji w przedmiocie rodzaju pracy, wynagradzania za jej wykonywanie i zwalniania pracowników, przesądza prowadzenie przez agencję pracy tymczasowej także zwykłej (normalnej) działalności godnej odnotowania w państwie wysyłającym, w którym ma zarejestrowaną siedzibę, a która nie może ograniczać się wyłącznie do wykonywania wewnętrznych czynności administracyjnych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2010 r., II UK 319/09; z dnia 5 maja 2010 r., II UK 395/09, oraz z dnia 11 maja 2010 r., II UK 389/09).

Zdaniem ZUS przedsiębiorca, co do którego stwierdza się znaczną dysproporcję między liczbą umów realizowanych w kraju siedziby przedsiębiorstwa i za granicą, a także pomiędzy liczbą pracowników zatrudnionych w kraju siedziby a pracownikami delegowanymi do innych krajów UE, oraz przy uwzględnieniu wysokości obrotu przedsiębiorstwa w kraju jego siedziby kształtującego się na poziomie znacznie niższym niż wymagane 25% oraz z uwzględnieniem faktycznego źródła przychodu przedsiębiorstwa, uzasadnione jest twierdzenie, nie prowadzi znacznej (normalnej) działalność na terenie kraju, w którym ma swoją siedzibę.

Jako przyczynę skargi kasacyjnej ZUS podał również potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, wskazując na art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w kontekście warunków, jakie musi spełnić

przedsiębiorca, aby uznać, iż prowadzi on znaczną (normalną) działalność w Polsce. Co do tego, jakie przesłanki na gruncie przepisów rozporządzeń wspólnotowych musi spełnić płatnik składek, aby jego działalność uznać za działalność prowadzoną na terenie Polski w znacznej części, ujawniła się rozbieżność stanowisk między sądami pierwszej i drugiej instancji, a także Sądu Najwyższego. W szczególności skarżący ocenił, że jego zdaniem „w przedmiotowej sprawie, ustalono stan faktyczny, który nie pozwala na dokonywanie wykładni i zastosowania przepisów prawa materialnego w sposób dokonany przez Sąd Apelacyjny.

W odpowiedzi na skargę spółka [...] W. wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania ze względu na brak przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., a z ostrożności procesowej - o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno być istotne w tym sensie, że wymaga odniesienia się do kwestii dotychczas nierozstrzyganej przez Sąd Najwyższy i w przedstawionym przez wnioskodawcę aspekcie. Tymczasem analiza zagadnienia tożsamego z przedstawionym w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania została dokonana w wyroku składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14 (niepubl.).

Wyjaśniono w nim, że osiągnięcie obrotu w kraju siedziby na poziomie 25% może co najwyżej stwarzać domniemanie faktyczne, według którego przedsiębiorca „normalnie prowadzi działalność” na terytorium państwa wysyłającego w rozumieniu

art. 12 ust. 1 rozp. 883/2004, natomiast nieosiągnięcie tego obrotu, wymaga analizy okoliczności określonej sprawy przy uwzględnieniu pozostałych kryteriów. Sformułowano w tym wyroku pogląd, że treść pojęcia „normalne prowadzenie działalności” (art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004) i wyjaśniającego je określenia „prowadzenie przez pracodawcę zazwyczaj znacznej części działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma on swoją siedzibę” (art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009), nie pozostawiają wątpliwości, że przy ocenie, czy pracodawca prowadzi normalną działalność, a zatem znaczną część działalności innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium - wysokości ponad 25% obrotu - za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą, bądź sąd, z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo.

Biorąc pod uwagę powyższe racje, jasne staje się, że w sprawie nie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Okoliczność, że Sądy pierwszej i drugiej instancji odmiennie zinterpretowały art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, nie stanowi wystarczającej podstawy przedsądu. Powołanie się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jest skuteczne, gdy strona przedstawi rozbieżności występujące w judykaturze, a nie w konkretnym procesie. Rozróżnienie to ma znaczenie, jeśli weźmie się pod uwagę koordynacyjną i kontrolną rolę przypisaną Sądowi Najwyższemu. Trzeba przy tym podkreślić jeszcze dwie kwestie. Po pierwsze, do odmiennych założeń interpretacyjnych, mających miejsce na gruncie omawianych przepisów, odniósł się już Sąd Najwyższy w wyroku składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14, po drugie, powołując się na potrzebę wykładni przepisów prawa organ rentowy dostrzega konieczność zmodyfikowania ustaleń faktycznych, co w postępowaniu kasacyjnym jest wykluczone. W rezultacie nie wystąpiła również przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), o kosztach postępowania rozstrzygając na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c.